

naše vezi

MAREC 2009

INTERNA IZDAJA, št. 38

UREDNIŠTVO ZDCIVS, Dunajska 129, 1000 Ljubljana

Poština plačana pri pošti 1102

ZVEZA DRUŠTEV
CIVILNIH
INVALIDOV VOJN
SLOVENIJE

Tema pomladi: rekreacija

naše vezi

VSEBINA 38. ŠTEVILKE

aktualno

- 3 Kaj dela socialno-zdravstvena komisija?
- 4 PSP: Šport in rekreacija
- 7 15 let ZDVIS
- 9 Primerjalna analiza pravic vojnih invalidov v Evropi
- 11 Spomin na Pohorski bataljon

kaj dela vaše društvo

- 12 Društvo vojnih invalidov Grosuplje

iz naših društev

- 13 DVILJ: Za člane zdaj in pred 15 leti
- 13 Letni občni zbor DVI Maribor
- 14 Zbor članov DVI Zasavje
- 15 15 let DVI Maribor
- 16 Leto dni v DVI Domžale
- 16 Dan žena: Borile se bomo naprej
- 17 Gorenjci skrbijo za zdravje

gradili so naša društva

- 18 Valentin Gabršček

obveščamo

- 18 Pomagajmo razviti prapor ZDVIS

križanka

IZDAJATELJA:

Zveza društev civilnih invalidov vojn Slovenije in
Zveza društev vojnih invalidov Slovenije

UREDNIŠTVO:

ZDCIV SLOVENIJE, Dunajska cesta 129, 1000
Ljubljana, tel.: (01) 56 53 802, (01) 56 53 803

GLAVNA UREDNICA:

Aleksandra Kerin-Kovač

ČLANI UREDNIŠKEGA ODBORA:

Jože Romšak, Vladimir Pegan,
Ivanka Strnad, Zdravko Zore

TISK:

ITAGRAF d.o.o. Ljubljana

Drage bralke in bralci!

Zdaj ko nam ni več treba vsako jutro drgniti ledu z avtomobilskih šip in se zavijati v šale in kape, je pravi čas, da spregovorimo o rekreaciji. Ne o športu, ampak rekreaciji. Kot dobro veste, vaši zvezi (in z njima društva) izvajata posebni socialni program s pomenljivim nazivom šport in rekreacija. Ta ima dva namena, ki pa sta si nekako nasprotna in morda marsikoga odvrneta od sodelovanja v aktivnostih programa. Del omenjenega socialnega programa so športna tekmovanja na ravni zvez in društev, kvalifikacijska merjenja in nato nastopi na športnih tekmovanjih na ravni države. Seveda se lahko v ekipo načeloma uvrsti vsak, jasno pa je, da želi vsak med svojimi imeti najboljše, ki bi zmogli osvojiti kolajne, pokale in priznanja. S tem ni nič narobe. Tudi tekmovalni duh dobro vpliva na počutje in bogati človeka. Vendar pa bi v tokratnem uvodniku v ospredje postavila drugi del omenjenega programa, za katerega zvezi priznavata, da je veliko pomembnejši, društva pa tožijo, da zanimanje zanj upada. Gre za rekreacijo, gibanje v okviru zmožnosti, ki ne prinaša pokalov in medalj, ampak obilo dobrega za počutje in zdravje. Pomlad je pravi čas, da spregovorimo o tem. Zima je bila polna izgovorov povezanih z mrazom, spolzkimi pločniki in britjem ostrega vetra, poleti pa boste mnogi rekli, da je prevroče, prevlažno itd. Zato vam tokrat v predstavljamo posebni socialni program REKREACIJE in športa, ki ga izvajajo društva. Če se večina vas ob besedi šport ustraši in začne razmišljati v smislu »to ni zame, sem star in betežen, ne zmorem in ne morem (pa še ne da se mi)«, vas vabim da preberete oba prispevka. Vedeti morate, da imata obe zvezi dovolj strokovnega znanja o invalidih, da lahko pripravita takšne programe rekreacije, ki so prilagojeni invalidom in v katerih bo skoraj vsak član, ne glede na starost in vrsto invalidnosti, našel nekaj, kar bo koristilo njegovemu zdravju (pa čeprav bo ob čudovitem dnevu na svežem zraku spremljal kolege in kramljajal s prijatelji). Zato programi ne nosijo le naziva šport ampak »Šport in rekreacija v funkciji socialne vključenosti« in »Skrb za psihofizično kondicijo invalidov«. **Rekreacija** namreč pomeni posameznikovo aktivnost, izbrano po želji, ki pripomore k razvoju ustvarjalnosti, obnavljanju življenjskih funkcij telesa in duha, vzdrževanju vitalnosti, odmoru, osvežitvi in razvedrilu, piše Vasja Cimerman v svojem prispevku. Zato vas vabim, da letos pozabite na izgovore in izberete način rekreacije, ki vam ustreza ter naredite nekaj zase. Seveda pa ni nič narobe, če se tisti med vami, ki ste člani športnih ekip, pohvalite tudi s pokalom ali kolajno.

Prva letošnja številka Naših vezi sicer odraža delo društev, ki so v prvem tromesečju večino časa posvetila pripravi občnih zborov članstva, ki ste se jih, ali pa se jih še boste, upam udeležili tudi vi, saj so enkratna priložnost za postavljanje vprašanj vodstvu in iskanje informacij o tem, kaj se je delalo in kaj se načrtuje. Leto 2009 bo posebej pomembno za ZDVIS in štiri njena društva, ki praznujejo 15-letnico obstoja, o čemer lahko več preberete v prispevku Ivana Pivka. Potem ko smo vam dve leti predstavljali posebne socialne programe, bomo letos zavrtali še globlje in poiskali odgovore na vprašanja o tem, kaj delajo komisije, ki so zadolžene za njihovo organizacijo in izvedbo. Vprašanja smo naslovili na socialno-zdravstveno komisijo pri obeh zvezah, v prihodnjih številkah pa se bomo »lotili« tudi drugih komisij. Ob tem vas vabim, da nam posredujete vprašanja, ki bi jih želeli zastaviti, ali pa nanje ne dobite odgovorov in mi jih bomo poiskali za vas.

Zdaj pa v pomlad in ne pozabite na rekreacijo.

Aleksandra K. Kovač
urednica Naših vezi

KAJ DELA SOCIALNO-ZDRAVSTVENA KOMISIJA VAŠE ZVEZE?

1. Kakšne so pristojnosti socialno – zdravstvene komisije, ki deluje pri zvezi društev oziroma kako se naloge komisije razlikujejo od nalog, ki jih imajo socialno – zdravstvene komisije, ki delujejo le v okviru društev?

ZDCIVS: Socialno zdravstvena komisija pri Zvezi društev civilnih invalidov vojn Slovenije deluje že več kot 20 let in je ena glavnih in najpomembnejših komisij zveze. Na podlagi 34. člena veljavnega Statuta zveze člane in predsednika Komisije imenuje Upravni odbor zveze. Komisija pri svojem delu upošteva smernice dela, ki jih sprejme Skupščina zveze, načrt dela za tekoče leto, za podlago svojega dela pa ima komisija tudi poseben Pravilnik o delu, Pravilnik o koriščenju enot za ohranjanje zdravja in Pravilnik o dodeljevanju socialnih pomoči. Komisija zveze se načeloma sestaja dvakrat letno. Na sejah člani pretrasejo vse zadeve, ki se nanašajo na koriščenje enot za ohranjanje zdravja, torej zasedenost enot, kako bi lahko še bolj vzpodbudili invalide za še večje koriščenje enot, pripravi predlog prispevka invalida za koriščenje enot, ki jih nato potrdi Upravni odbor zveze in pripravi predlog za nujna vzdrževalna dela v enotah. Za delitev terminov koriščenja enot ima zveza pripravljen poseben ključ, na podlagi katerega se pripravi trimesečna delitev terminov po društvi. Društva nato zberejo prijave med invalidi, jih posredujejo službi zveze, ta pa nato invalidu pošlje napotnico za koriščenje enote in račun za delni prispevek koriščenja enote. Komisija pregleda tudi dokumentacijo prispelih vlog invalidov za odobritev socialne pomoči, tehničnih pripomočkov in prilagajanja okolja invalida in razdeli razpoložljiva sredstva. Na podlagi posebnega Pravilnika zveza (v pravilniku je določen tudi cenzus) namreč razpiše razpoložljiva sredstva za ta namen, socialno zdravstvene komisije po društvi zberejo vloge in s pravilnikom zahtevano dokumentacijo invalidov ter jih pošljejo v obravnavno socialno zdravstveni komisiji zveze.

Socialno zdravstvene komisije na društvi pa imajo neposreden stik z invalidi. Ko jih obiskujejo, preverjajo tudi njihovo socialno in zdravstveno stanje, tako da imajo čimbolj jasno sliko o položaju civilnih invalidov vojn. In to je potem podlaga oziroma osnova za nadaljnjo obravnavo invalida na socialno zdravstveni komisiji zveze.

ZDVIS: Socialno zdravstvena komisija ZDVIS skupaj s strokovno službo pripravlja predloge letnih programov posebnih socialnih programov (PSP) s socialno zdravstvenega področja, ki jih izvaja ZDVIS in sicer raziskave o socialnem položaju VI, usposabljanja izvajalcev PSP v DVI, spremljanje dela socialno zdravstvenih komisij v DVI ter načrtovanje državnih srečanj VI. Sprejema ocene učinkov le teh in pripravi ustrezna poročila o izvajanju PSP na ravni zveze.

Načeloma imajo komisije društev enake pristojnosti, a na ravni Društev vojn invalidov. Društvene komisije obravnavajo tudi vloge invalidov o sofinanciranju klimatskega zdravljenja ter drugih oblikah denarnih pomoči VI in DU. Tega komisija ZDVIS ne izvaja. Komisija ZDVIS spremlja in skrbi, da je sofinanciranje aktivnosti in predvsem dodelitev denarnih pomoči VI v DVI strogo po socialnih merilih.

2. Ali komisija opaža, da se socialne in zdravstvene potrebe/težave članov društev v zadnjem času zaostrujejo, kako in kje so vzroki za to?

ZDCIVS: Nedvomno so tako socialne kot zdravstvene težave civilnih invalidov vojn v zadnjih letih v porastu. Vzrok za zdravstvene težave je v vse večji starosti invalidov in s tem dodatnimi boleznimi, ki jih prinaša jesen življenja in ki so toliko bolj potencirani že zaradi same invalidnosti. Socialne težave pa se kažejo predvsem zaradi zaostrenih družbenih razmer. Poleg tega so civilni invalidi vojn s povprečno starostjo preko 70 let v glavnem vsi upokojeni, pokojnine pa so, zaradi nizke izobrazbene strukture, večinoma zelo nizke in tako vedno več invalidov živi na robu preživetja.

ZDVIS: Ne le v zadnjem času, pač pa se potrebe vojni invalidov stopnjujejo z njihovo starostjo. Vse več članov društev namreč spada v skupino, ki dosega visoko starost, saj starejši od 80 let v nekaterih DVI predstavljajo več kot 4/5 članov. Težko bi našli organizacijo s takšno starostno strukturo članstva. Zato so tudi aktivnosti v DVI temu primerne. Finančna kriza, o kateri je veliko govora v zadnjem času, pa zagotovo vpliva tudi na našo populacijo in vzbuja bojazen in strah za prihodnost, ki je pri starejših močnejše prisotna. Seveda ta ni ne večja ne manjša kot pri drugih starejših ljudeh.

3. Kateri problem s socialno zdravstvenega področja je najbolj pereč in se najpogosteje pojavlja kot tema, o kateri mora odločati/razpravljati socialno – zdravstvena komisija zveze?

ZDCIVS: Kot smo že omenili, je v zadnjem času najbolj pereč ravno slab socialni položaj vse več invalidov. Komisije s terena poročajo o včasih res bednih razmerah, v katerih invalid živi, povedo pa tudi, da marsikateri invalid noče vložiti vloge, saj mu je nerodno prositi za pomoč. Zato si zveza vse bolj prizadeva invalidom vsaj delno olajšati jesen življenja.

ZDVIS: Že omenjena dejstva, povezana s starostjo članov narekuje potrebo po organiziranju skupin za samopomoč. Naši člani namreč težko gredo od doma. V priložnostni anketi v enem večjih DVI je na vprašanje, kako se VI starejši od 80 let vključujejo v družbo (prireditve, izleti in rekreacija), večina odgovorila, da se prireditve ne udeležujejo. Tako je odgovorilo skoraj 97 odstotkov vprašanih. Zato so obiski na domu, ki jih opravijo poverjeniki – prostovoljci, pomembna aktivnost DVI za večino članstva. Iz teh podatkov ni težko ugotoviti, da breme te dejavnosti sloni na prostovoljcih – vitalnejših članih DVI, ki so tudi sami že v letih. Zato je širitev mreže prostovoljcev in njihovo usposabljanje stalna skrb naše komisije.

4. V kolikšni meri je razporeditev sredstev za posamezna društva odvisna o priporočil socialno – zdravstvene komisije (ali izpostavlja področja, na katerih so težave, opominja na potrebe ipd...).

ZDCIVS: Delitev vseh sredstev na terenu gre po določenem ključu. Znotraj tega so društva samostojna pri razporejanju sredstev med posamezne programe, glede na svoje potrebe in na to zveza ne vpliva. Socialno zdravstvene komisije zveze pa pri delitvi sredstev ne zanima, s katerega društva invalid prihaja, temveč le njegovo stanje in dokumentirana vloga.

ZDVIS: Tega vpliva nimamo. Bilo pa bi dobro, če bi lahko, upoštevaje socialni položaj VI in namensko financiranje PSP, lahko v večji meri financirali programe, ki vsebujejo več elementov socialne vsebine, tako v zvezi, kot v DVI.

**Odgovore ZDCIVS je pripravila Nataša Kogoj.
Odgovore ZDVIS je pripravil Vid Vuga.**

ŠPORT IN REKREACIJA V FUNKCIJI SOCIALNE VKLJUČENOSTI NA DRŽAVNI IN MEDNARODNI RAVNI

Zveza društev civilnih invalidov vojn Slovenije izvaja enajst posebnih socialnih programov, ki so namenjeni zadovoljevanju potreb in interesov civilnih invalidov vojn. Eden izmed pomembnejših programov je tudi program »Šport in rekreacija v funkciji socialne vključenosti na državni in mednarodni ravni«.

Rekreacija in šport sta nedvomno pomembna pri ohranjanju zdravja tudi za najtežje invalide. Dejavnost je usmerjena tako, da je čimbolj prilagojena stopnji invalidnosti in starosti invalidov.

V okviru organov zveze deluje tudi Komisija za šport in šah, ki vsako leto pregleda uspešnost izvedenih športnih iger, udeležbo na njih in upravičenost nadaljnega izvajanja le-teh. Določi tudi koledar športnih in šahovskih tekmovanj za tekoče leto. Komisijo sestavljajo po en predstavnik iz vsakega društva, tako, da so zastopani invalidi iz vse Slovenije. Komisija določa kriterije za izvedbo posamezne športe in šahovske discipline, tako da se ti

sproti prilagajajo potrebam invalidov (predvsem glede na starost).

Tako vsa leta skupaj z medobčinskimi društvi CIV izvajamo športne igre CIV v streljanju z zračno puško, v kegljanju na avtomatskem kegljišču, športne igre CIV v balinanju – dvojke ter kvalifikacije za državno prvenstvo invalidov Slovenije v balinanju – četvorke, športne igre CIV v vrtnem kegljanju ter v hoji na 5 km. Zadnja leta se je pokazalo tudi zanimanje za igre v pikadu, ki jih tako izvajamo že četrto leto, vsako leto pa izvedemo tudi enodnevni pohod (lažji in težji, glede na stopnjo vzdržljivosti) ter tridnevne športne igre CIV v šahu za posameznike.

Že tri leta skupaj z Zvezo društev vojnih invalidov Slovenije organiziramo športno srečanje vojnih invalidov Slovenije, na katerem invalidi obeh zvez (vojaške in civilne)

tekmujejo v petih disciplinah (streljanje, kegljanje na avtomatskem kegljišču, vrtno kegljanje, šah in pikado). Tega tekmovanja se udeleži po 30 invalidov iz vsake zveze.

Vsako leto nekaj civilnih invalidov vojn Slovenije doseže tudi norme za kvalifikacijo na državna prvenstva invalidov Slovenije (v okviru Zveze za šport invalidov – Paraolimpijski komite) in sicer v streljanju, kegljanju, balinanju ter pikadu. Omeniti je treba tudi šahovsko tekmovanje na mednarodni ravni, kjer smo izvedli že nekaj dvobojev med CIV Slovenije in Makedonije ter BiH.

Skupaj z invalidi (udeleženci tekmovanj) ugotavljamo, da je program dobro zastavljen in da pokriva ter uresničuje želje, pričakovanja in interese civilnih invalidov vojn. Namen programa je skrb za ohranjanje zdravja članov, cilj pa invalidom športnikom omogočiti čimbolj enake pogoje za ukvarjanje s športom, kot jih imajo zdravi. Poleg tega druženje na področju športa omogoča tudi večjo socialno vključenost invalidov ter druženje s sebi enakimi.

Nataša Kogoj

POSEBNI SOCIALNI PROGRAMI: SKRB ZA PSIHOFIZIČNO KONDICIJO VOJNIH INVALIDOV Z REKREACIJO

V prejšnjih številkah Naših vezi je Ivan Pivk zelo natančno opisal in predstavil nekaj posebnih socialnih programov (v nadaljevanju PSP). Predstavil je tudi splošna načela, ki vodijo invalidske organizacije pri izvajanju teh programov. Če povzamem njegovo razmišljanje so vsi posebni socialni programi usmerjeni k skupnemu cilju: pomagati vojnim invalidom k čim bolj neodvisnemu in kakovostnemu življenju. Vloga in pomen PSP, zlasti pa pomen storitev, ki se v okviru teh programov izvajajo, je jasna, res pa je, da vsi PSP nimajo enake vloge, zato se vsako društvo odloča za programe in storitve, ki jih člani potrebujejo.

V svojem prispevku bi rad predstavil posebni socialni program »Skrb za psihofizično kondicijo vojnih invalidov z rekreacijo«. Pri izvajanju tega programa je v ospredju rekreacija ali natančneje športna rekreacija.

Pojem in definicija rekreacije

Beseda rekreacija izhaja iz latinske besede recreo - recreare kar v prevodu pomeni: ponovno narediti ali obnoviti. V širšem pomenu ima ta pojem različna tolmačenja. Mnogi ga razumejo kot razvedrilo, osvežitev, okrevanje, aktivni odmor, telesno in duševno sprostitev, in podobno. Prav zaradi pomanjkanja primerne termina se je beseda rekreacija zadržala v našem slovarju.

Vendar pa morajo biti pri definiranju rekreacije kot specifične aktivnosti človeka, prisotni trije osnovni kriteriji. Aktivnost mora biti:

- izbrana po želji in odločitvi posameznika,
- izven delovnega procesa, (dela potrebnega za obstoj),
- usmerjena k pozitivnim stremljenjem, s katerim se humanizira življenje posameznika.

Torej rekreacija pomeni posameznikovo aktivnost izbrano po želji, ki pripomore k razvoju ustvarjalnosti, obnavljanju življenjskih funkcij telesa in duha, vzdrževanju vitalnosti, odmoru, osvežitvi in razvedrilu. Ali kot je lepo opredelil rekreacijo priznani športni pedagog in starosta športne znanosti pri nas profesor Drago Ulaga: »Rekreacija je vsaka dejavnost, kadar s telesnimi aktivnostmi v zabavi, gibanju in športu najdemo zadovoljstvo, užitek, radost in veselje«.

Zakaj rekreacija?

V ZDVIS smo se za PSP »Skrb za psihofizično kondicijo vojnih invalidov z rekreacijo« odločili zato, ker postaja celovito zdravje vse pomembnejša dobrina in za mnoge tudi vrednota ter pomembna sestavina kakovosti življenja. Vojni invalidi s svojimi specifičnostmi povzemamo sodobno opredelitev zdravja, ki vključuje telesno, duševno, čustveno, duhovno, socialno in družbeno zdravje. Mnoge znanstvene raziskave dokazujejo, da zmerno ukvarjanje s športnimi aktivnostmi ohranja in krepi zdravje, ki je neprecenljiva vrednota. Vendar vedenje o tem dejstvu žal še ne zadošča,

da bi si dan organizirali tako, da bi našli čas in energijo za rekreacijo. Gre namreč za življenjski slog in za množico stališč, ki ga oblikujejo. Aktiven življenjski slog in redno gibanje sta pomembna varovalna dejavnika zdravja. Spreminjanje navad in stališč je dolgotrajen, zahteven in zapleten proces. Potrebno je osveščati vojne invalide in spreminjati njihove vedenjske vzorce.

S psihološkega vidika telesna dejavnost spodbuja zaupanje vase, sposobnost zdrave uveljavitve, čustveno stabilnost, neodvisnost, samostojnost, usmerjanje intelektualnih funkcij, dobro razpoloženje, samoobvladovanje, samokontrolo, delovno učinkovitost, sposobnost za obvladovanje stresa, usmeritev zdrave agresivnosti, zmanjšuje pa obolevnost, škodljive razvade, tesnoba, depresivnost, utrujenost, pasivnost itd. Osnovni namen programa športne rekreacije je izboljšanje psihofizične kondicije vojnih invalidov, lažje prenašanje tegob vezanih na invalidnost, prilagajanje organizma na spremembe in s tem dvig obrambne sposobnosti organizma, ki ščiti pred boleznimi in slabim počutjem.

Načrtovanje in izvajanje programa

Za pripravo programa dela in finančnega načrta dela so odgovorni predsednik, podpredsednik in tajnik društva. Ker je pri načrtovanju programov rekreativnih dejavnosti potrebno določiti vsebino oziroma storitve, ki se v okviru programa izvajajo, komu so storitve namenjene, število uporabnikov, koliko denarja je za posamezno storitev potrebnega, je pomembno, kdo so izvajalci programov. Zato se v pripravo programa in finančnega načrta obvezno vključijo odgovorni nosilec programa, športni referenti, izvajalci rekreacije in po potrebi strokovni sodelavci z referencami za izvajanje PSP športna rekreacija.

Pomembno je izbrati pravo vsebino programa. Pri tem je treba upoštevati:

- *Oblike - sprehodi, kolesarjenje, plavanje, smučanje, kegljanje, streljanje, balinanje, šah, pikado, rusko kegljanje, telovadba, fitnes, družabne igre, ipd.*
- *primernost - vsekakor je zelo pomembno da so izbrane vsebine in sredstva primerne za invalide (glede na vrsto invalidnosti, starost, sposobnosti, predznanje, želje; torej prijazno, zabavno, zdravo).*
- *strokovni pristop - zelo pomembno je, da izvajanje programa zaupamo posameznikom in ustanovam, ki imajo strokovne reference.*

Zaradi visoke povprečne starosti našega članstva moramo pri izbiri rekreativnih vsebin imeti pred očmi tudi posebnosti starostnikov. Ustrezna telesna oziroma gibalna, rekreativna dejavnost pripelje do telesne pripravljenosti in vitalnosti. Pripelje torej do zmogljivosti, storilnosti, sposobnosti funkcioniranja v vsakdanjem življenju. Pri starejših pripomore k neodvisnemu življenju, bolj stabilnega zdravja, odpornosti, zmožnosti hitrejšega okrevanja, pa vse

do povečanja psihosocialnega ugodja, splošnega dobrega počutja in še mnogo česa. V društvih se morajo odgovorni za načrtovanje programa, na osnovi ocenjenih potreb in izkušenj, odločiti, katere vsebine bodo v programu izvajali. Ker financerji program le sofinancirajo, morajo društva tudi določiti, koliko bodo uporabniki programa prispevali sami in koliko bo društvo prispevalo iz lastnih sredstev. Sredstva, ki so odobrena in dodeljena se morajo porabiti le za storitve, ki so v programu navedene in ne za katerekoli druge storitve. O porabi sredstev morajo društva poročati upravljavcem javnih sredstev. Za kakovostno delo je potrebno tudi stalno spremljanje izvajanja programa. Vrednotenje lastne aktivnosti daje izvajalcem tudi ključne smernice, kako z izvajanjem dejavnosti nadaljevati. Aktivnost društva se ne konča z ocenjevanjem. Lahko rečemo, da se njegovo delovanje tu v največji meri celo začne, kajti iz ocenjevanja, kaj in kako smo nekaj delali, lahko izluščimo pomembne smernice za prihodnje delovanje, ugotavljamo nove potrebe članstva, prisluhnemo njihovim željam in predlogom. Če se društvo odloči, da bo izvajalo program rekreacije, mora zagotoviti izvajalce, ki bodo za program skrbeli. Vsako društvo naj bi imelo tričlansko komisijo za program rekreacije ali vsaj referenta za rekreacijo in šport. Predsednik komisije ali referent naj bil tudi član Izvršnega odbora društva. Komisija za rekreacijo pri društvu, odgovorni nosilec programa, referent za rekreacijo in šport v sodelovanju z izvajalci rekreacije, predsednikom in tajnikom društva pripravijo program dela in ga finančno ovrednotijo. Pri tem morajo upoštevati, da je potrebno ločiti PSP od drugih programov. PSP so vključeni v socialne programe FIHO-a in temu primerno morajo biti predvideni tudi finančni izdatki. Tista DVI, ki nimajo teh izvajalcev in ne izvajajo PSP skrb za zdravje z rekreacijo, praviloma tudi ne morajo zaprositi in dobiti sredstev od zveze za ta namen!

Financiranje programa

PSP se od drugih programov in aktivnosti, ki jih izvajajo društva vojnih invalidov in zveza razlikujejo po vsebini in načinu financiranja. PSP so programi socialno humanitarnega pomena in se sofinancirajo iz javnih sredstev. Največji financer je FIHO, ki je podrobno predpisal način pridobivanja in porabe finančnih sredstev. Društva se sama odločajo oziroma izbirajo posebne socialne programe, ki jih bodo izvajala. Pri tem so dolžna upoštevati dejanske potrebe vojnih invalidov, ki so njihovi redni člani, in programe tudi finančno ovrednotiti. S finančno ovrednotenimi programi, ki morajo biti izdelani skladno s pogoji in merili, ki so določeni v razpisih, se prijavljajo na razpise za sofinanciranje dejavnosti invalidskih organizacij, ki jih vsako leto objavlja Fundacija in drugi upravljavci javnih sredstev. Potrebno je poudariti, da finančna sredstva iz javnih virov niso vnaprej zagotovljena. Za pridobitev takih sredstev je potrebno najprej izdelati kakovostne programe in jih predložiti financerjem, ki so pogoje za sofinanciranje razpisali. Po izvedenem programu pa je potrebno poročati o porabi denarja in upravičiti porabljenega sredstva. Dobro poročilo z utemeljeno finančno porabo je predpogoj za uspešno konkuriranje za pridobitev finančnih sredstev za naslednje

leto. Priprava poročil o realizaciji letnega programa dela in letnega finančnega načrta s področja rekreacije ter dejavnosti društva je zelo pomembna naloga, ki jo na podlagi ocenjevanja uspešnosti izvedbe izvajajo izvršni organi, vodilni in izvajalci posameznih nalog iz programa dela. Priprava poročil, tako finančnih kot vsebinskih je zahtevno delo, ki zahteva od poročevalcev ažurno spremljanje vseh aktivnosti društva, transparentno finančno poslovanje in natančno spremljanje namenske porabe sredstev. Zato je nujno, da so v to delo vključeni izvajalci rekreacije v društvih. Izvršni odbor zveze je za načrtovanje in izvajanje programa rekreacije imenoval komisijo za športno rekreacijo (v nadaljevanju KRŠ). Naloge KRŠ so izvajanje PSP »Skrb za psihofizično kondicijo vojnih invalidov z rekreacijo« na zveznem nivoju, pomoč društvom pri načrtovanju in izvajanju njihovih programov na lokalnem nivoju in skrb za pravilno ocenjevanje in poročanje o izvedenih programih.

Ker so zahteve FIHO-a vse obsežnejše se bo KRŠ intenzivneje vključil tudi v nadzor izvajanja programa »Skrb za zdravje z rekreacijo«. Izvršnemu odboru zveze smo že predlagali, da naj bo osnovni kriterij za dodelitev sredstev uspešno izveden in finančno evalviran program v preteklem letu ter konkretno ovrednoten načrt za naslednje leto. Saj v bistvu denar iz javnih virov dobimo za programe. Torej višina finančnih sredstev, ki jih dodeli zveza nekemu društvu za izvedbo PSP naj ne bi bila odvisna od števila vseh članov društva ali od velikosti teritorija, ki ga pokriva, ampak predvsem od števila aktivno vključenih članov v program. Seveda pa tudi od kakovostno pripravljenega programa.

Zaključek

Rekreativni šport je bil v letih po 2. sv. v. vrstah vojnih invalidov zelo prisoten in razvit. Že od začetka organiziranosti so vojni invalidi igrali pomembno vodilno vlogo v športu invalidov. Prve oblike športne dejavnosti se beležijo že v letu 1949. Že leta 1952 je bilo organizirano prvo republiško tekmovanje – prvenstvo v smučanju. V letu 1954 so tekmovanja potekala v kegljanju, namiznem tenisu, šahu, streljanju in smučanju z udeležbo okoli 200 invalidov. To je bilo začetno obdobje ustvarjalnega poleta in razširitve športne dejavnosti med invalidi. V naslednjih letih so se vojni invalidi športno organizacijsko utrjevali in okrepili društva z novimi člani iz vrst vojaških, delovnih in drugih invalidov ter uspešno nadaljevali športno pot. Ustanovili so Športna društva invalidov in so ustanovitelji Zveze za šport invalidov Slovenije. Z leti je to navdušen-je počasi izgubljalo svoj zagon. Vojaški vojni invalidi so se 1962. leta organizacijsko vključili v Zvezo borcev in rekreativni šport vojnih invalidov je s tem izgubil svoj specifični pomen. Šele s ponovno organiziranostjo v enotno invalidsko organizacijo vojnih invalidov in z vključitvijo vojnih mirnodobnih invalidov in vojaških vojnih invalidov iz vojne za samostojno Slovenijo se je temu segmentu delovanja pričelo posvečati več pozornosti in nastopilo je novo obdobje navdušenosti in zanesenjaštva nad športno rekreacijo.

Vasja Cimerman

ZVEZA DRUŠTEV VOJNIH INVALIDOV SLOVENIJE PRAZNUJE 15-LETNICO DELOVANJA

Dejavnost Zveze društev vojnih invalidov Slovenije bo v letu 2009 potekala v znamenju 15. obletnice njene ustanovitve in delovanja. Praznovanje tega jubileja nam ponuja priložnost, da se ozremo na prehojeno pot, da obudimo spomin na čas, ko so se prva novoustanovljena društva vojaških invalidov v samostojni Sloveniji, DVI Ljubljana, DVI Maribor, DVI Dolenjska in DVI Kranj, odločila, da se povežejo v zvezo in to odločitev udeležila 19. decembra 1994. leta, ko so predstavniki teh društev na ustanovni skupščini v Ljubljani sprejeli sklep, da ustanovijo **Zvezo društev vojaških invalidov Slovenije, ki se je leto pozneje preimenovala v Zvezo društev vojnih invalidov Slovenije (ZDVIS)**, društva vojaških invalidov pa v društva vojnih invalidov.

Menim, da se spodobi, da poleg društev vojnih invalidov navedemo tudi pooblaščen predstavnike teh društev, ki so sprejeli sklep o ustanovitvi zveze. DVI Ljubljana so zastopali Lado Kocijan, Anton Orožim, Alojz Škufca in Bogomir-Miro Vesel (predsednik iniciativnega odbora). DVI Maribor so zastopali Silva Burger, Bruno Gerdovič, Drago Koprčina, Rudi Rogelj in Herman Stropnik. DVI Dolenjske so zastopali Franc Flajnik, Tone Gabrič in Dragica Rome. DVI Kranj so zastopali Vlado Ferdin, Ivan Košir, Alojz Kos, Janez Strgar in Anton Wagner. Nekateri med njimi so se, žal za vedno poslovili od nas.

Za prvega predsednika novoustanovljene zveze je bil izvoljen Bogomir-Miro Vesel, ki je zvezo vodil v prvem mandatnem obdobju. V znak priznanja za prizadevno in uspešno vodenje zveze mu je peta skupščina zveze ob izteku mandata podelila naziv častni predsednik Zveze društev vojnih invalidov Slovenije. V naslednjih letih so vojaški invalidi ustanovili več novih društev, tako da je sedaj v ZDVIS povezanih 15 društev vojnih invalidov, ki delujejo na celotnem ozemlju Slovenije. Od skromnih začetkov so se zveza in v njo povezana društva razvila v dobro organizirane invalidske organizacije z jasno opredeljenimi cilji in nalogami delovanja, ki so skladni z namenom ustanovitve.

Prva društva vojnih invalidov in zveza teh društev so nastala v času, ko je Republika Slovenija pripravljala svoj zakon o vojnih invalidih in še nekatere zakone iz skupine t.i. vojnih zakonov. Predstavniki ZDVIS so se takoj vključili v proces oblikovanja besedila zakona o vojnih invalidih in si prizadevali za ohranitev pravic, ki so bile vojaškim invalidom zagotovljene z zakonodajo nekdanje skupne države, Republika Slovenija pa je z ustavnim zakonom jamčila varstvo teh pravic. Značil-

no za društva vojnih invalidov in za ZDVIS je, da so bila ustanovljena na podlagi določil tedaj veljavnega zakona o društvih kot pravne osebe zasebnega prava in da so v nadaljevanju svojega delovanja svoje temeljne akte usklajevale z določili noveliranih zakonov o društvih in z določili zakona o invalidskih organizacijah. ZDVIS je rasla in se razvijala od spodaj navzgor.

Druga značilnost zveze in društev vojnih invalidov je, da so vseskozi ostala zvesta namenom ustanovitve ter ciljem in nalogam, ki so si jih zadala ob ustanovitvi. Dejstvo, da so društva in zveza cilje in naloge dopolnjevala in nadgrajevala ter razširjala in izpopolnjevala svojo dejavnost, nikoli pa niso odstopala od prvotno določenih ciljev, govori v prid oceni, da so bili cilji in naloge naravnani dolgoročno.

Tretja značilnost ZDVIS in društev v njeni sestavi je kontinuiteta poslanstva, ki ga izvajajo. Ne gre pozabiti, da se organiziranost vojaških invalidov na Slovenskem ni pojavila šele pred 15 leti z ustanovitvijo omenjenih društev in ZDVIS, pač pa desetletja prej, kar je predstavljeno v knjigi »*Vojni invalidi - pravna zaščita in organiziranost vojnih invalidov na Slovenskem*«, ki jo je ZDVIS izdala leta 2005.

V tem prispevku želim osvežiti tudi spomin na obletnici dveh pomembnih dogodkov v organiziranosti vojaških invalidov v Sloveniji, ki sta se zgodila v zadnjih 100 letih. 1919 leta je bilo v Slavonskem Brodu ustanovljeno Združenje vojaških vojnih invalidov novonastale države Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev (od 1919 Kraljevina Jugoslavija). Pokrajinski, okrožni in nižji odbori tega združenja kot oblika organiziranja vojaških invalidov so delovali tudi na ozemlju Slovenije v senžermenskih in rapalskih mejah (kasneje Dravske banovine). V septembru 1945. leta je bila na ustanovnem kongresu v Ljubljani ustanovljena nova, slovenska Zveza vojaških vojnih invalidov Slovenije, ki je delovala do leta 1960. Cilji in naloge oziroma poslanstvo ter izkušnje iz delovanja teh združenj so bili podlaga za opredelitev ciljev in nalog ZDVIS in njeno delovanje v zadnjih 15 letih. Drugače povedano, z obeležitvijo 15 letnice delovanja ZDVIS dejansko obeležujemo 60. oziroma 90. obletnico ustanovitve in delovanja njenih predhodnic. Za ZDVIS in društva v njeni sestavi ima to še poseben pomen, ker so bili med ustanovitelji društev vojnih invalidov in zveze teh društev v večini vojaški vojni invalidi aktivisti nekdanje Zveze vojaških vojnih invalidov Slovenije.

Zveza društev vojnih invalidov Slovenije je v preteklih 15 letih razvila vsestransko dejavnost na področju izvajanja dopolnilne skrbi za vojaške invalide, za upravičence do varstva po zakonu o vojnih invalidih ter druge člane društev vojnih invalidov. V statutu zveze in v programskih usmeritvah za delovanje ZDVIS je nedvoumno zapisano, da je temeljni cilj delovanja pomagati vojnim invalidom pri premagovanju težav, ki jih povzročata invalidnost in starost, jih usposabljaati za čim bolj neodvisno življenje ter ugotavljati, predstavljaati in zagovarjati njihove interese in potrebe. Konkretni letni programi dela društev vojnih invalidov in organov zveze so skladni s temeljnimi usmeritvami delovanja. Obseg programov in storitev pa je odvisen predvsem od dotacij, ki jih zveza in društva prejemaajo iz državne- ga proračuna in Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij Slovenije (FIHO), društva pa tudi iz proračunov občin. Dejstvo je, da niti društva vojnih invalidov niti zveza kot taka brez teh dotacij ne bi mogli načrtovati in izvajati takšne dejavnosti kot jo izvajajo. Redke izjeme pridobivanja sredstev s pridobitno dejavnostjo (DVI Ljubljana, ZDVIS) ne spreminjajo tega dejstva. Zato je v tem zapisu, ki je posvečen 15 - letnici delovanja ZDVIS potrebno poudariti, da je dejavnost ZDVIS in društev vojnih invalidov sofinancirana iz sistemskih virov (FIHO, državni proračun) in delno iz proračunov občin. Pridobitna dejavnost društev in zveze predstavlja le skromen delež v skupnih prihodkih. Pri tej ugotovitvi pa sem dolžan bralce Naših vezi opozoriti na dejstvo, da denarna sredstva iz javnih virov niso zagotovljena samoumevno. Dotacije iz teh virov društva in zveza dobivajo le na podlagi domišljeno oblikovanih in utemeljenih programov dela, med katere spadajo tudi posebni socialni programi, ki jih ZDVIS zase in za društva vojnih invalidov v njeni sestavi predlaga za sofinanciranje iz omenjenih virov. V ZDVIS si močno prizadevamo, da bi bila poraba dotacij docela skladna s pogoji, ki so določeni z razpisi in pogodbami za dodelitev in porabo teh sredstev.

ZDVIS se je takoj po ustanovitvi vključila v organizirano invalidsko gibanje v Sloveniji. Že od leta 1995 je aktivna članica Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije (NSIOS), ki je povezan v Evropski invalidski forum (EDF) - vseevropsko invalidsko gibanje. Uspešno pa neposredno sodeluje tudi z združenji vojaških invalidov v nekaterih evropskih državah.

Nekaj nad tri petine vojaških invalidov, ki so člani društev vojnih invalidov, so vojaški vojni invalidi - žrtve vojne - s priznanim statusom, ki imajo hkrati priznan tudi status vojnega veterana s pravicami po zakonu o vojnih veteranih. To pomeni, da ima ZDVIS tudi značaj veteranske organizacije, kar se odraža v njeni dejavnosti. Od 1997. leta je ZDVIS polnopravna

članica Svetovne federacije veteranov (SFV) in skupaj z Zvezo borcev za vrednote NOB in Zvezo veteranov vojne za Slovenijo aktivno sodeluje v aktivnostih in projektih SFV ter njenih organov, zlasti Stalnega komiteja za evropske zadeve in projektov, ki jih ta izvaja. Na podlagi dogovora domoljubnih in veteranskih organizacij Slovenije o sodelovanju in usklajevanju dejavnosti za uresničevanje ciljev in nalog skupnega pomena pa ZDVIS aktivno sodeluje z organizacijami podpisnicami dogovora.

Zato lahko ugotovimo, da je ZDVIS zaradi raznovrstne dejavnosti prepoznana v slovenski javnosti, zlasti pa med invalidskimi, veteranskimi in domoljubnimi organizacijami. Struktura članstva društev vojnih invalidov - prevladujejo vojaški invalidi - ter cilji in naloge, ki jih zveza in društva vojnih invalidov dejansko izvajajo, so bili zadostna podlaga, da so pristojni državni organi Zvezi društev vojnih invalidov Slovenije že v letu 1997 podelili status društva, ki deluje v javnem interesu, v letu 2003 status invalidske organizacije, leto pozneje pa še status reprezentativne invalidske organizacije, ki je pooblašena, da zagovarja interese vojaških vojnih in vojaških mirnodobnih invalidov v Sloveniji. Pri tem je pomembno poudariti, da imajo status invalidske organizacije tudi vsa društva vojnih invalidov, ki so povezana v ZDVIS.

15 - letnico delovanja Zveze društev vojnih invalidov Slovenije bomo v organih zveze in v društvih vojnih invalidov obeležili z različnimi aktivnostmi v okviru načrtovane redne dejavnosti in z nekaterimi posebnimi prireditvami in projekti, ki bodo posvečeni obletnici ustanovitve. Že na tradicionalnih prireditvah kot sta srečanje in športne igre vojnih invalidov bo poudarek na 15 - letnici delovanja. Proti koncu tega leta pa načrtujemo slavnostno akademijo, ki bo posvečena samo 15. obletnici ustanovitve in delovanja ZDVIS. Načrtujemo tudi izdajo zbornika, v katerem bo predstavljena zveza in njena dejavnost od 1994 do 2009.

Praznovanje jubileja ni samo praznik, je priložnost, da se obrnemo vase, da poskusimo objektivno in realno ter kritično oceniti prehojeno pot od ustanovitve do danes, da ugotovimo in ocenimo, kaj smo v teh petnajstih letih dosegli in česa nismo, da ocenimo pomanjkljivosti v našem delu, da izrečemo zahvalo aktivistom v naših vrstah za delo, ki so ga opravili in da jim damo priznanje za zasluge, ki jih imajo. Petnajstletnica delovanja zveze naj bo priložnost, da o naši dejavnosti spregovorimo tudi javnosti, več kot smo doslej. Ocenjujem, da smo lahko ponosni na delo, ki smo ga opravili v 15 letih delovanja naše zveze in da je bilanca stanja ter bilanca našega dela pozitivna.

Ivan Pivk

ZAŠČITA IN STATUSNE PRAVICE VOJNIH INVALIDOV V SLOVENIJI IN V NEKATERIH EVROPSKIH DRŽAVAH

INVALIDNINA

Država je vojnim invalidom z Ustavo RS zagotovila posebno varstvo in jim tako priznala vlogo in pomen v oblikovanju suverenosti in obrambe države ter razvijanju domoljubja. Poleg ustave je v Sloveniji več kot 60 zakonov in podzakonskih aktov, ki urejajo področje invalidskega varstva. Med pomembnejše mednarodne dokumente sodi Konvencija o pravicah invalidov, ki jo je lani sprejela Generalna skupščina OZN. Ukrepi na področjih pomembnih za invalide so prvič zapisani v obliki, ki je za države, ki ratificirajo konvencijo, pravno zavezujoča.

Z osamosvojitvijo se je Slovenija obvezala, da bo v obsegu in pod pogoji, ki so jih do uveljavitve zakona o vojnih invalidih določali predpisi SFRJ, borcev, vojaškim invalidom in njihovim družinskim članom ter drugim zagotavljala varstvo. Po določbi ustavnega zakona za izvedbo temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije se je začasno smiselno uporabljal jugoslovanski *Zakon o temeljnih pravicah vojaških invalidov in družin padlih borcev*, ki je bil tudi podlaga za sprejem slovenskega zakona o vojnih invalidih, s katerim so med drugim lažjim vojnim invalidom nekoliko zvišali odmerni odstotki invalidnine, težjim odmerni odstotek za dodatek za pomoč in postrežbo, poenotili so starostno mejo za pridobitev invalidskega dodatka za lažje vojne invalide za ženske in moške in minimalni invalidski dodatek zvišali za 5 odstotkov. V primerjavi z ortopedskim dodatkom se je slovenski dodatek za posebno invalidnost nekoliko zmanjšal.

V tem prispevku bomo predstavili, kako je področje zaščite in varstva pravic vojnih invalidov urejeno v nekaterih evropskih državah kot so Avstrija, Hrvaška, Nemčija, Madžarska in Francija. Primerjava pravic vojnih invalidov izhaja iz razumevanja, da je (bil) vojni invalid poškodovan zaradi nehotene izpostavljenosti vojnim ali vojaškim dogodkom in silam razmer iz vzgiba domoljubja, in da država nosi odgovornost za poškodbe ljudi v zvezi z vojnimi oziroma vojaškimi dogodki. To so tudi razlogi, da je v sodobnih državah varstvo invalidov vojn najstarejše varstvo in pred ostalimi oblikami varstva prebivalcev.

V preučevanih državah so pravice vojnih invalidov urejene s posebnim zakonom. Te države poznajo vsaj dve skupini pravic vojnih invalidov: (1) pravice na podlagi invalidnosti in (2) pravice na podlagi materialnih potreb vojnega invalida oziroma njegovega socialno-ekonom-

skega stanja. V prvo skupino sodijo invalidnina oziroma pokojnina ali renta, dodatek za pomoč in postrežbo ter drugi posebni dodatki v povezavi z invalidnostjo. V drugo skupino sodijo prejemki, do katerih so vojni invalidi upravičeni glede na premoženjsko stanje oziroma zmožnost preživljanja.

Osnovna pravica vojnih invalidov je bodisi invalidnina (Slovenija, Hrvaška) bodisi renta oziroma pokojnina (Avstrija, Nemčija, Madžarska, Francija). Razen na Madžarskem, kjer je renta vezana na višino najnižje starostne pokojnine, so v drugih državah odmerne osnove določene z zakonom in se usklajujejo ali z rastjo cen življenjskih potrebščin (Slovenija), proračunsko osnovo (Hrvaška), pokojninami (Avstrija, Nemčija) ali plačami funkcionarjev (Francija). Avstrija, Nemčija in Francija vežejo pravico do rente »odškodnine za izgubljenno zdravje zaradi vojnega ali vojaškega dogodka« na pokojninski sistem, vendar pa so te pokojnine že v zakonu opredeljene kot odškodnine. Na primer, v Sloveniji je invalid upravičen do invalidske pokojnine šele po izpeljani poklicni rehabilitaciji, v Nemčiji pa udeležnost v poklicni rehabilitaciji na podlagi »vojnega zakona« ni ovira za pridobitev ali zadržanje invalidske pokojnine. Zanimiva je francoska rešitev, po kateri so do vojaške pokojnine upravičeni vojni invalidi z najmanj 10-odstotno invalidnostjo, poleg tega pa poznajo akumuliranje pravic, kar pomeni, da je 30 odstotni vojni invalid upravičen do vseh predhodnih pravic (opomba: nekatere pravice se izključujejo).

Primerjava je pokazala, da je sistem sorazmernega obračunavanja invalidnin glede na odstotek zmanjšane delovne sposobnosti najboljši v Avstriji (10-odstotna razlika med zmanjšano delovno sposobnostjo in odmernim odstotkom), sledi pa ji Nemčija. Tako kot v Nemčiji je tudi v Franciji sorazmerna odmera invalidnine zagotovljena najtežjim invalidom, medtem ko v Franciji za ostale skupine invalidov to ne velja. Iz primerjave ugotovljamo, da se Slovenija in Hrvaška poslužujeta enakega sistema (od 20-odstotne invalidnosti naprej), prav tako Avstrija in Nemčija (od 30-odstotne invalidnosti naprej), medtem ko Francija razvršča vojne invalide v 19 stopenj (od 10-odstotne invalidnosti naprej), Madžarska pa le v pet stopenj (od 25-odstotne invalidnosti naprej). V primerjavi s slovenskim in hrvaškim zakonom so v avstrijskem in nemškem višji odstotki odmere. Na primer: Vojni invalid z 80-odstotno invalidnostjo lahko v Sloveniji prejme invalidnino, ki znaša 41 odstotkov osnove, v Avstriji 70 odstotkov in v Nemčiji 74 odstotkov.

Tabela: Skupine invalidnosti glede na zmanjšano delovno zmožnost, primerjava Slovenija, Hrvaška, Avstrija, Madžarska, Nemčija, Francija

SLOVENIJA invalidnina			HRVAŠKA Invalidnina			AVSTRIJA pokojnina oz. renta			MADŽARSKA renta			NEMČIJA pokojnina oz. renta			FRANCIJA vojaška pokojnina		
Zmanjšanje delovne zmožnosti v % (invalidnost)	Skupine invalidnosti	Odmerjeno % od osnove	Zmanjšanje delovne zmožnosti v % (invalidnost)	Skupine invalidnosti	Odmerjeno % od osnove	Zmanjšanje delovne zmožnosti v % (invalidnost)	Skupine invalidnosti	Odmerjeno % od osnove	Zmanjšanje delovne zmožnosti v % (invalidnost)	Rentni razredi	Odmerjeno % od osnove	Zmanjšanje delovne zmožnosti v % (invalidnost)	Stopnje	Odmerjeno % od osnove	Zmanjšanje delovne zmožnosti v % (invalidnost)	Stopnje	Odmerjeno % od osnove
20	X.	4	20	X.	4				25 - 50	V.	70	30		19	10 (60)		4,8 (28,8)
30	IX.	6	30	IX.	6				50 - 65	IV.	95	40		25,8	15 (65)		7,2 (31,2)
40	VIII.	8	40	VIII.	8	30	VIII.	20	65 - 75	III.	120	50	I.	35	20 (70)		9,6 (33,6)
50	VII.	14	50	VII.	14	40	VII.	30	75 - 100	II.	135	60	II.	44,2	25 (75)		12,0 (36,0)
60	VI.	18	60	VI.	18	50	VI.	40	100	I.	150	70	III.	61,2	30 (80)		14,4 (38,4)
70	V	29	70	V	29	60	V	50				80	IV.	74	35 (85)		16,8 (62,5)
80	IV.	41	80	IV.	41	70	IV.	60				90	V	88,7	40 (90)		19,2 (74,5)
90	III.	55	90	III.	55	80	III.	70				100	VI.	100	45 (95)		21,6 (87,2)
100	II.	73	100	II.	73	90	II.	100							50 (100)		24,0 (100)
100 +	I.	100	100 +	I.	100	100	I.	100							55		26,4

Posebnost, ki je v naši zakonodaji ni, je **starostno povišanje** rente v Avstriji in Nemčiji, predvsem za najtežje vojne invalide. V Avstriji se osnovna renta poveča vojnemu invalidu po 55. (za ženske) oziroma 60. (za moške) letu starosti. Težjim vojnim invalidom z najmanj 50-odstotno invalidnostjo se dodatek viša sorazmerno s starostjo in stopnjo invalidnosti. Iz tega sledi, da imajo starejši težji invalidi višji dodatek kot mlajši lažji invalidi. Nemčija zagotavlja povišanje osnovne rente (pokojnine) najtežjim invalidom starejšim od 65 let.

Uveljavljanje pravic po zakonu o vojnih invalidih v Sloveniji v povezavi s starostjo je možno le pri invalidskem dodatku. Tako je v Sloveniji lažji vojni invalid (VI. do X. skupine) lahko upravičen do invalidskega dodatka, ko dopolni 55 let, vendar je ta dodatek vezan na premoženjsko stanje upravičenca in torej ni v funkciji odškodnine oziroma ni vezan na osnovno pravico invalidnino.

Dejstvo je, da so vojni invalidi v Sloveniji predvsem vojaški vojni invalidi iz NOB, visoke starosti in imajo zaradi tega

več zdravstvenih težav oziroma postajajo vse bolj odvisni od pomoči drugih. Dodatek k pokojnini glede na starost je odraz tega zavedanja. Avstrija je na tem področju naredila še korak dlje kot Nemčija in vojnim invalidom zagotavlja dodatek na starost v sorazmerju med odstotkom invalidnosti in starostjo. Renta oziroma invalidnina torej nista več samo v funkciji odškodnine, temveč imata tudi socialno komponento s poudarkom na zagotavljanju socialne in tudi ekonomske varnosti starostnikov.

Že pred štirimi leti je ZDVIS v svojem zborniku opozorila, da v Sloveniji ni zadovoljivo urejena rast invalidnin skladno s staranjem invalidov. Primerjava je pokazala, da je temu še vedno tako. Korak v smeri izenačevanja možnosti invalidov so **dodatne dajatve oziroma nadomestila** (naj)težjim vojnim invalidom izključno na podlagi invalidnosti in niso odvisne od višine dohodka vojnega invalida.

Andreja Markovič

NAPOVED AKTIVNOSTI DVI ZASAVJE

- 1. maj 2009: Izlet na Kras. Ogledali si bomo najstarejši turistično jamo v Evropi Vilenico, pršutar-
no Lokev, vojaški muzej v Sežani, kraško vasico Štanjel in Ferrarijev vrt. Prijave sprejemamo do
06. 05. 2009.
- 30. maj 2009: Srečanje vojnih invalidov v Novem mestu. Prijave sprejemamo do 22.05.2009.
- V času uradnih ur lahko člani uporabljajo masažni stol, igrajo šah, kartajo in igrajo pikado.

Predsednik društva: Zvone Tahirovič

SPOMIN NA POHORSKI BATALJON

*Njegovo ime je legenda.
Njegova pot je borba.
Njegovo izročilo je upanje.
Njegova veličina je žrtev.
Njegova zmaga je smrt.
Njegova smrt je življenje.*

Narod, ki ne pozna in ne spoštuje svoje preteklosti, tudi bodočnosti ne bo imel.

S svojo družino sem se januarja udeležil spominske slovesnosti ob 66 - obletnici padca Pohorskega bataljona in vtise strnil v tem zapisu.

Borci Pohorskega bataljona so 21. decembra 1942 pričeli s postavljanjem zimskega taborišča z zemljankami v pohorskih gozdovih Pri treh žeblih, okoli pol ure hoda od Osankarice. Zaradi izdaje so dne 8. januarja 1943 malo pred poldnevom taborišče Pohorskega bataljona obkolile 30 - krat številčnejše nemške enote policistov, vojakov in vermanov, ki so štele okoli 2.000 dobro oboroženih mož. V okoli triurnem, neenakem boju je padlo 69 partizanov in partizank. Le enega borca, Franca Kunaverja Sulca, so Nemci hudo ranjenega ujeli in ga kasneje ustrelili na Ljubnem. Partizanski borci so se izredno neustrašno in hrabro borili, kar navajajo tudi nemški viri, večkrat so se oglasili s pesmijo in izredno drznim jurišanjem ter se nikakor niso hoteli predati. Tisti, ki jih niso pokončale nemške krogle ali mine, so zadnji naboj ali bombo prihranili zase. Posebna legenda poslednjega boja Pohorskega bataljona je narodni heroj Alfonz Šarh - Iztok s svojimi tremi mladoletnimi sinovi. V borbi je izstopal kot neustrašen brezkompromisen borec. Nemški očividci so navajali, da se je boril kot

Gazimo, gazimo... kmalu snega bo do uhljev in čez, gazimo, gazimo... Kaj če na glave bi nataknili si kučme z dreves?

lev. Njegov najmlajši sin Ivan Šarh - Vanček, ki takrat ni imel niti 14 let, je splezal na drevo in ko so Nemci že slavili zmago ter fotografirali prizorišče, je ustrelil policijskega stotnika (haufmana) in ga smrtno ranil. Seveda so ga nemški vojaki nato prereševali. Na nemški strani je v boju padlo 19 vojakov, ranjeni stotnik pa je kasneje umrl v Mariboru.

Ob letošnji spominski slovesnosti, ki je bila 10. januarja, so bile vremenske razmere podobne tistim v času poslednjega boja pohorskega bataljona. Bilo je precej snega in mrzlo. Slovesnosti, ki se je odvijala na samem prizorišču padca Pohorskega bataljona, se je udeležilo preko dva tisoč udeležencev vseh starosti. Slavnostni govornik je bil predsednik republike dr. Danilo Turk. Spremljala ga je častna četa slovenske vojske. Turk je med drugim poudaril, da je padec Pohorskega bataljona ena največjih žrtev slovenskega naroda v epopeji bojev za svobodo in samostojnost. To ne bo nikoli pozabljeno.

Adolf Videnšek

Tokrat Pri treh žeblih ni bilo vse tiho.

OBMOČNO DRUŠTVO VOJNIH INVALIDOV GROSUPLJE

Območno društvo vojnih invalidov Grosuplje je bilo ustanovljeno 12. julija 1995. Vpisano je v register društev pri Upravi enoti Grosuplje. Društvo ima status invalidske organizacije in je vpisano v razvid invalidskih organizacij pri Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve RS. Društvo je včlanjeno tudi v Zvezo društev vojnih invalidov Slovenije.

Prvi predsednik novo ustanovljenega društva je bil Slavko Medved, tajnica pa Marija Pavlin. Kasneje je predsednika nasledil Avgust Erjavec. Žal so že vsi trije pokojni. Delo tajnice sedaj opravlja Nada Medved.

Od leta 2000 je predsednik in zakoniti zastopnik društva Franc Vehovar, ki je kljub invalidnosti zelo dejaven. V organih Zveze društev vojnih invalidov Slovenije je bil v prejšnjih mandatnih obdobjih podpredsednik zveze in kot ekonomist in finančni strokovnjak, predsednik komisije za gospodarske in finančne zadeve.

Društvo združuje vojne invalide na območju Uprave enote Grosuplje oz. občin Dobrepolje, Grosuplje in Ivančna Gorica. Konec preteklega leta je društvo imelo 54 članov, od tega 39 z invalidskim statusom in 15 drugih članov. Društvo deluje na območju, ki obsega 465 km² s približno 36.000 prebivalci. 54 članov društva predstavlja 0,15 odstotka celotnega števila prebivalstva. Povprečna starost članstva je 76 let, v preteklem letu pa sta umrli dve članici.

Organi društva imajo v mandatu 2006 do 2010 naslednjo sestavo: Izvršni odbor šteje sedem članov, nadzorni odbor in častno razsodišče pa po tri člane.

Društvo ima sedež na Adamičevi 14 v Grosupljem. Pisarno in stroške za najem in vzdrževanje prostora si delimo z Območnim združenjem borcev za vrednote NOB Slovenije v Grosupljem.

Uradne ure društva so vsak ponedeljek od 8. do 12. ure na sedežu društva, člani pa nas lahko pokličejo tudi po telefonu na številko (01) 786 11 87 ali nam pošljejo faks na številko (01) 787 35 93.

Organi grosupeljskega društva vojnih invalidov so v preteklem letu med drugim opravili naslednje naloge:

- Izvršni odbor je imel štiri redne in eno dopisno sejo.
- Nadzorni odbor je med letom spremljal delo in ob koncu leta pregledal dokumentacijo in finančno poslovanje za leto 2008 ter pripravil poročilo za letno skupščino društva.

- Častno razsodišče ni imelo nobene seje.
- Delegati v skupščino ZDVIS so bili Franc Vehovar, Julka Žagar in Janez Podržaj, ki je član Izvršnega odbora ZDVIS in podpredsednik ZDVIS.

V letu 2008 je društvo izvajalo šest posebnih socialnih programov in v njihovem okviru med drugim:

- devetim invalidom subvencioniralo zdraviliško zdravljenje,
- dvema članoma dodelilo socialno pomoč, ker sta zapadla v finančno stisko,
- pred koncem leta opravilo obiske in obdaritev vseh članov društva na njihovih domovih ali v domovih za ostarele,
- posebej obiskalo pet jubilarov in jim predalo simbolična darila, saj so dopolnili 70, 80 ali 90 let starosti,
- šestnajst članov se je udeležilo vsakoletnega srečanja vojnih invalidov v Šempetru pri Gorici,
- trije člani so se udeležili športnih iger v Mariboru, kjer so tekmovali v šahu in drugih športnih igrah.

Društvo klubske in informativne dejavnosti do sedaj ni izvajalo, saj je bila miselnost nekaterih nekdanjih vodij, da mora društvo pač mora skrbeti za invalide, ostale dejavnosti pa niso potrebne. Tudi za rekreacijo, kot načina ohranjanja zdravja in kondicije, niso imeli pravega razumevanja. Smotno bi bilo, da bi tudi tem dejavnostim namenili več pozornosti, predvsem ohranjanju zdravja in psihofizične kondicije članov. Zaradi staranja članov društva je treba poskrbeti tudi za integracijo težkih, ogroženih in socialno izključenih vojnih invalidov v kulturno in družbeno življenje in jih v čim večji meri usposobiti za samostojno premagovanje življenjskih in starostnih težav ter poučiti o zdravem načinu življenja v obliki predavanj. Ostale člane, ki so mlajši in nimajo invalidskega statusa, je potrebno usposobiti za konkretno in neposredno nego ali fizično pomoč vojnim invalidom na domu.

Tovrstne dodatne dejavnosti bi gotovo zmanjšale ali vsaj ublažile vsakodnevne tegobe vojnih invalidov.

Janez Podržaj

DVILJ: ZA ČLANE ZDAJ IN PRED 15 LETI

Na občnem zboru je črto pod delo preteklega leta potegnili tudi Društvo vojnih invalidov Ljubljana, eno izmed ustanovnih društev ZDVIS, ki letos praznuje petnajstletnico delovanja.

Poročilo o delu je v dvorani društva na Malenškovi v Ljubljani predstavil predsednik društva Tone Orožim, ki je spomnil na prvo skupščino in v spomin priklical prvi program dela, ki si ga je zadala. Delegati so takrat društvu naložili sledeče naloge:

- da spremlja in proučuje zdravstveni in socialni položaj svojih članov,
- da sodeluje pri ustvarjanju in izvajanju zdravstveno socialnih programov v skrbi za svoje člane,
- da sodeluje s pristojnimi državnimi organi in organizacijami pri spremljanju izvajanja predpisov zdravstveno – socialnega varstva invalidov,
- da po svojih materialnih možnostih nudi materialno pomoč članom in svojem invalidov,
- da organizira in nudi pomoč članom pri zdraviliškem zdravljenju,
- da obvešča člane o vseh predpisih in ukrepih za uresničevanje njihovih pravic.

»V primerjavi takrat sprejetega programa z današnjim ugotavljamo, da smo ostali zvesti zastavljenim nalogam in programu,« je dejal Orožim in poudaril, da je društvo v vseh letih delovanja svoje naloge in programe stalno izpopolnjevalo in izboljševalo.

Uspešno izvedeni programi

V okviru programa *Ohranjanje zdravja in psihofizične kondicije v naravnih in klimatskih zdraviliščih* je socialno zdrav-

Delegati prihajajo na redni letni Občni zbor Društva vojnih invalidov Ljubljana.

Foto: Aleksandra K. Kovač

stvena komisija DVILj lani obravnavala več kot 80 vlog za zdraviliško klimatsko zdravljenje. Realiziranih je bilo 55 vlog.

V okviru posebnega socialnega programa *Integracija težkih, socialno ogroženih in socialno izključenih vojnih invalidov v kulturno in družbeno življenje* se je društvo trudilo, da bi vsem članom zagotovilo enakovreden dostop do kulturnih dobrin in jim omogočili druženje in ohranjanje stikov ter izmenjavo življenjskih in drugih izkušenj z drugimi člani - invalidi.

V okviru programa *Konkretna in neposredna nega ter fizična pomoč vojnim invalidom na domu* so se prostovoljci

in organi društva trudili pomagati pri izboljšanju kakovosti življenja vojnih invalidov in jih spodbuditi k temu, da se tudi sami vključijo v reševanje svojih težav. Vzpodbujali so jih, da se začno zavedati lastne odgovornosti za svoj socialni položaj. »V ta namen smo razvili dokaj dobro organizirano mrežo prostovoljcev, ki stalno obiskujejo bolne in nepokretne invalide«, je poudaril Orožim.

V društvu kljub poudarjanju nujnosti *skrbi za zdravje z rednim gibanjem in rekreacijo* v okvirih zmožnosti invalida ugotavljajo, da so možnosti, ki jih ima društvo za izvajanje tega programa preslabo izkoriščene. Tako trend ostajajo športna tekmovanja na rekreacijo pa smo skoraj pozabili, ugotavlja Orožim in dodaja: »Sprušujem se, ali pokal več vreden od našega zdravja.«

Društvo je posebej zadovoljno z izvedbo klubskih dejavnosti, v okviru katerega deluje krožek ročnih del Vrtnica in se organizirajo predavanja z različnimi tematikami. Ta dejavnost se celo širi, saj je med člani vedno več zanimanja.

A. K. K.

LETNI OBČNI ZBOR DVI MARIBOR

DVI Maribor je redni občni zbor izvedel 24. februarja v dvorani Narodnega doma. V nadaljevanju poročamo o pomembnejših delih poteka občnega zbora in sklepih.

Občni zbor je brez pripomb sprejel poročila o delu društva v letu 2008, finančnem poslovanju v obravnavanem obdobju in usmeritvah za nadaljnje delo. Tako delo kot finančno poslovanje društva je ocenil kot uspešno.

Udeleženci so vodstvo društva podprli pri načrtih za nadaljnje delo in potrdili finančni načrt za leto 2009. Tudi v tem letu bo poudarek na izvajanju posebnih socialnih programov.

Poleg razprave o opravljenem delu in usmeritvah za prihodnost je bila pomembna točka dela občnega zbora tudi razprava o predlaganih spremembah Statuta društva. Najpomembnejše spremembe so v členih: 12., 26. in 29. Predlog, da se Statut spremeni, je sprejel že Izvršni odbor društva v letu 2008 na svoji 12. redni seji. Gre predvsem za spremembe, s katerimi se temeljni akt društva usklajuje z novo zakonodajo in s katerimi se poenostavi in posodobi delovanje društva. Občni zbor je soglasno potrdil predlagane spremembe Statuta DVI Maribor.

Prisotni so se seznanili tudi s sklepom Izvršnega odbora

Delovno predsedstvo na Občnem zboru DVI Maribor.

društva, ki je odločil, da trem osebam, zaslužnim bodisi za razvoj društva bodisi za razvoj Zveze društev vojnih invalidov Slovenije, podeli naziv častnih članov oz. članic društva. Soglasno so potrdili predlog izvršnega odbora in ta častni naziv podelili Silvi Burgar, Marjanu Dolencu in Slavku Kobalu. Udeleženci OZ so prisluhnili utemeljitvi o podelitvi naziva častnega člana in jih potrdili z navdušenim ploskanjem. Po zaključku uradnega dela Zbora članov DVI Maribor, je sledila proslava ob 15. obletnici društva s kulturnim programom, v katerem so sodelovali bistriški tamburaši KUD Svoboda Bistrica ob Dravi, ki so poleg partizanskih in narodnih pesmi pripravili tudi nekaj recitacij primernih za to priložnost.

V. C.

ZBOR ČLANOV DRUŠTVA VOJNIH INVALIDOV ZASAVJE

DVI Zasavje je letošnji občni zbor članov organiziralo v Dolu pri Hrastniku. Udeležilo se ga je okoli 85 članov iz vseh treh zasavskih občin.

Predsednik društva DVI Zasavje Zvone Tahirovič je prebral poročilo o delu društva za leto 2008. IO društva se je sestel trikrat in se na sejah posvetoval o načinu reševanja težav, realizaciji sklepov zbora članov, organizaciji srečanj, izletov in rekreacije ter tekoči problematiki. Komisija za zdravstveno – socialne zadeve je za zdravljenje in bivanje v zdraviliščih predlagala pet članov, štirim članom pa smo pomagali z denarnimi sredstvi ali nakupom zdravstvenih pripomočkov. Nadzorni odbor je ob koncu leta pregledal finančno poslovanje in ni ugotovil nepravilnosti.

Društvo je organiziralo štiri izlete po Sloveniji: na Koroško, na srečanje vojnih invalidov Slovenije v Novi Gorici, na Gorenjsko in v Prekmurje.

Naši športniki pa so tekmovali v naslednjih panogah: V Solkanu smo kar dvakrat tekmovali v streljanju z zračno puško. Prvič je bilo tekmovalje namenjeno kvalifikacijam, drugič pa v čast počastitve Dneva borca. V Ljubljani smo se udeležili še kvalifikacijskega tekmovanja v balinanju in pikadu. V Pomurju smo se udeležili kvalifikacijskega tekmovanja v kegljanju. Na Ptujju smo se udeležili tekmovanja v športnem ribolovu. V mesecu maju smo se udeležili športnih iger v Mariboru. Tekmovali smo v streljanju, šahu, pikadu, kegljanju in balinanju. Pohvala gre vsem, ki se rekreirajo, saj s tem skrbijo za svoje zdravje in kondicijo.

Udeležili smo se tudi proslave Samo en cvet v Ljubljani in se odzvali povabilom društev vojnih invalidov Domžale, Gorenjske Kranj in Cerknice in z njimi preživeli prijeten dan. V mesecu aprilu smo se udeležili spominske svečanosti v Črešnjicah pri Moravčah. Konec leta smo se udeležili koncerta policijskega orkestra v Zagorju, kamor so nas povabili iz Policijsko veteranskega društva Sever

Po delu se prileže okrepčilo.

Zasavje, prav tako smo se udeležili proslave ob plebiscitu v Ljubljani.

V poletnih mesecih smo ob ponedeljkih organizirali enodnevno kopanje na morju. Ker se je program zelo dobro prijel med člani, bomo s tem nadaljevali tudi v letošnjem letu, zato vsi, ki bi se kopali na morju, vabljeni.

Na koncu pa moramo pohvaliti še krožek ročnih del »Nagelj«, ki deluje v okviru društva. Članice krožka so pripravile prvo samostojno razstavo ročnih del na Sp. Slivni na Vačah. Razstava je trajala kar tri tedne. V dokaz, da so članice res delavne pa moram omeniti, da so razstavljale v Ljubljani skupaj z DVI Ljubljana in v mesecu decembru še v sklopu Društva prijateljev mladine Trbovlje.

Zbor članov je na seji sprejel tudi program dela in finančni načrt za leto 2009. Prav tako so potrdili tudi zaključni račun za leto 2008. Delovni predsednik Žare Milič se je na koncu vsem skupaj zahvalil za udeležbo in sodelovanje na zboru članov in nas je povabil k prigrizku in druženju.

Urška Holešek

15 LET DRUŠTVA VOJNIH INVALIDOV MARIBOR

V letošnjem letu praznuje Društvo vojnih invalidov Maribor petnajsto obletnico svojega delovanja. Petnajst let delovanja neke organizacije ni dolga doba, vendar je treba upoštevati, da naše društvo ni prva organizacija, ki združuje in povezuje vojaške invalide in družinske invalidske upravičence, kakor se včasih zmotno misli. Mi le nadaljujemo poslanstvo Zveze vojaških vojnih invalidov Slovenije, ki je od leta 1945 do združitve z ZZB NOV Slovenije v letu 1962, uspešno delovala kot samostojno združenje vojaških invalidov.

Zasnove našega sedanjega društva segajo v leto 1991, ko smo imeli prve sestanke vojnih invalidov in kmalu ustanovili koordinacijski odbor za sodelovanje z vsemi, ki so zaščiteni z enotnim zakonom o vojnih invalidih. Iskali smo namreč obliko najboljše organiziranosti, ki bi nam jo priznala takratna, do nas nič kaj prijazna DEMOS-ova oblast. Še bolj kot partizanskim invalidom je bila organiziranost potrebna za mirnodobne vojaške invalide, za katere ni takrat v novi državi skrbel nihče in se niso mogli kolektivno niti kam pritožiti.

Tedaj smo pričeli z razgovori in posveti z vsemi vojnimi invalidi, tudi civilnimi invalidi in prisilno mobiliziranimi v nemško vojsko in že aprila 1991 izvolili prvi koordinacijski odbor. V decembru istega leta smo se dogovorili, da se v enotno vojaško invalidsko organizacijo vključijo tudi invalidi iz agresije na Slovenijo leta 1991, in da je potreben skupni nastop pri sestavi slovenske invalidske zakonodaje.

V Mariboru smo januarja leta 1992 sklicali ločene in skupne sestanke invalidov vseh skupin in izvolili samostojne odbore in nato skupni širši koordinacijski odbor, ki je aktivno deloval vse do izvolitve izvršnega odbora Združenja vojnih invalidov osvobodilnih vojn. Tako smo imeli prvi občni zbor 11. marca 1993, vendar brez invalidov iz nemške vojske, ker vojaški vojni invalidi niso soglašali z njihovo vključitvijo.

Sprejet je bil program Združenja invalidov osvobodilnih vojn in več predlogov za novo invalidsko zakonodajo.

Izvršni odbor je bil izvoljen tako, da sta bila v njem po dva člana iz skupin vojaških vojnih invalidov in civilnih invalidov vojn ter po en član iz skupine mirnodobnih vojnih invalidov, družinskih upravičencev in invalidov iz agresije leta 1991.

Leta 1994 je bil sklican veliki zbor, na katerem smo se preimenovali v **Društvo vojnih invalidov**, a žal brez civilnih invalidov vojn. Sprejeli smo pravila društva in pozneje statut, ter izvolili organe društva.

Ob ustanovitvi, pred 15 leti, si je **Društvo vojnih invalidov Maribor** zadalo zahtevne cilje in naloge. Cilji, ki so zapisani v statutu in programskih usmeritvah društva in iz njih izhajajoče naloge so docela primerljivi z namenom ustanovitve društva vojnih invalidov, skladni so s konceptom razvojne strategije invalidskega varstva v Sloveniji, s standardnimi pravili za izenačevanje možnosti invalidov, ki so zapisana v mednarodnih splošno veljavnih dokumentih, ki govorijo o zagotavljanju človekovih pravic in posebej pravic invalidov, da se jim zagotovijo pogoji za človeka dostojno življenje. Cilji in naloge društva so docela skladni s priporočili in stališči Svetovne federacije veteranov, katere član je tudi Društvo vojnih invalidov Maribor preko Zveze društev vojnih invalidov Slovenije.

V petnajstih letih delovanja se je Društvo vojnih invalidov Maribor uveljavilo kot nevladna organizacija, kot samostojen pravni subjekt civilne družbe, kot interesno združenje z jasno opredeljenimi cilji in nalogami, ki deluje v interesu vojaških invalidov, ugotavlja, predstavlja in zagovarja njihove potrebe, jim pomaga v premagovanju težav, ki so posledica invalidnosti in starosti in skrbi za boljše počutje vojaških invalidov in družinskih invalidskih upravičencev. V prostoru, kjer deluje, je društvo po programih, ki jih načrtuje in izvaja, ter po svojih programskih usmeritvah prepoznavno med veteranskimi in invalidskimi organizacijami, s katerimi je povezano in s katerimi sodeluje pri realizaciji skupnih ciljev.

Vasja Cimerman

15 let Zveze društev vojnih invalidov Slovenije

bodo člani proslavili tudi na vsakoletnem tradicionalnem srečanju vojnih invalidov.

Letošnje bo **30. maja v Novem mestu.**

Prijave zbirajo društva.

LETO DNI V DRUŠTVU VOJNIH INVALIDOV DOMŽALE

Konec leta je vsekakor najbolj primeren čas, da se ozremo nazaj in da skušamo narediti zaključek odhajajočega leta. Kako smo se imeli in koliko dela smo opravili, kaj vse smo počeli.

Društvo goji tradicijo spomina na NOB, zato smo redni obiskovalci spominskih slovesnosti. Tako smo se v velikem številu udeležili prireditve v spomin na padle borce in aktiviste OF na Rudniku pri Radomljah in proslave v Dražgošah. Bili smo na Oklem nad Ihanom, na spominski slovesnosti padlim borcem kamniško zasavskega odreda in v Češnjicah pri Moravčah v spomin padlim pod streli okupatorjev in domobrancev. V Radomljah »pri Križkarjevih smrekah« je potekala spominska slovesnost ob začetku vstaje v kamniškem okrožju in odhodu 22 fantov v partizane, in tudi te slovesnosti nismo izpustili. V spomin na Šlandrovo brigado smo se udeležili proslave na Sipku nad Blagovico, na Golčaju nad Blagovico pa smo se spomnili padlih borcev Radomeljske čete iz leta 1941.

Proslave širom Slovenije so številne, naši člani pa se jih radi udeležujejo, seveda pa nas je zaradi zdravstvenih težav ali starosti aktivnih vedno manj. Starostni razpon naših članov namreč sega od 65 do 95 let in več. Naša najstarejša članica Alojzija Novak iz Učaka pri Trojanah šteje kar 98 let. Lani je preminilo 7 članov našega društva, delegacije pa so se udeležile pogrebnih svečanosti z govori, s praporom, svečami ali vencem.

Člane ob posebnih priložnostih kot so visoke jubilejne obletnice ipd. obiskujemo v domovih starostnikov in

DVI Domžale goji tradicijo spomina na dogodke v NOB.

Foto: Jože Novak

doma ter jih skromno obdarimo. Beseda skromnost je pri naših izdatkih kar reden pojav. Zahvaljujemo se našim financerjem; FIHO, MDDSZ in občinama Domžale in Moravče za denarno pomoč, brez katere naše aktivnosti ne bi bile mogoče.

Jože Novak

DAN ŽENA V DVILJ – BORILE SE BOMO NAPREJ

Predsednik DVILJ Anton Orožim in nekdanja prva dama Slovenije Štefka Kučan.

Foto: Aleksandra K. Kovač

Nekdanja prva dama Štefka Kučan je bila častna gostja in slavnostna govornica na tradicionalni slovesnosti ob 8. marcu, ki ga za svoje članice vsako leto organizira Društvo vojnih invalidov Ljubljana.

Praznik, ki neupravičeno nosi prizvok minulih časov in ki mu mnogi odrekajo pomen, saj naj bi bila ženska enakopravnost pravno nesporna, tako živi naprej. Društvo vsako leto opomni, da enakopravnost na papirju ni dovolj in da je pot do enake veljave v družbi in družini še dolga. Kučanova je spomnila, da ženske za enako delo še vedno ne prejemajo enakega plačila kot moški, da breme gospodinjskega dela in skrbi za otroke še vedno ostaja na ženskih ramenih, še bolj zaskrbljujoči pa so primeri nasilja v družinah in med partnerji, mobing v službah in pomanjkanje varnih hiš, kamor bi se lahko ženske v stiski lahko zatele.

»Borile se bomo naprej, z delom in znanjem, z vztrajnostjo, z zaupanjem in ljubeznijo do pravičnosti, in uspele. Znova.« je na proslavi dneva žena med drugim dejala Štefka Kučan.

Po drugi svetovni vojni je družba sicer sprejela zakonodajo, ki ženskam zagotavlja pravno enakopravnost in enakovrednost, vendar pa te pravice niso dar države, ampak plod dolgoletnega boja žensk za položaj v družbi.

»V zakonodaji ženska najde oporo, da se bori za enakopravnost,« meni Štefka Kučan, ki je spomnila na še ne minule čase, ko so ženske zaradi strahu pred izgubo zaposlitve podpisovale dokumente, da več let ne bodo imele otrok in to kljub temu, da pravico do materinstva in pravno varstvo zagotavljajo zakon ter evropske in svetovne konvencije. »To, da je formalno pravno ni slabo, ni pa vse uresničeno,« je dejala Kučanova. Finančna kriza je situacijo še poslabšala, in »ženske bomo potegnile kratko, vendar pa ne pozabimo na žensko inteligenco, iznajdljivost in sposobnost, zato družba žensko še kako rabi.«

Članice društva vojnih invalidov so večinoma borke in vdove po umrlih vojni invalidih in spadajo v starejšo populacijo. V zvezi s tem je Kučanova dejala, da se s starostjo manipulira, saj razvoj znanosti danes omogoča dokaj zdravo in kakovostno doživljanje tega obdobja življenja. »Problem so starostniki šibkejšega zdravja, ki nimajo družinskega zaledja, ki so v domovih osamljeni, ker je generacija mlajših postavljena pred izbiro, ali kariera ali družina,« je dejala Kučanova.

V boju za enakopravnost žensk na ozemlju današnje Slovenije je sicer pomembna letnica 1879, ko je izšel prvi ženski časopis Slovenka, takrat priloga tržaškega političnega dnevnika Edinost, le dobrih sto let pa je preteklo odkar je prva slovenka doktorirala na univerzi (v avstrijskem Gradcu). Slovenke so tako v prve vrste stopile šele po drugi svetovni vojni, ko so dobile volilno pravico, pravico do množičnega izobraževanja na vseh stopnjah in v ustavo zapisano pravico do svobodnega odločanja o rojstvu otrok. Danes se tako v Sloveniji ponašamo z odličnimi znanstvenicami, doktoricami znanosti in tudi političarkami, kar pomembno prispeva k materialnemu in intelektualnemu potencialu naše družbe, je nagovor zaključila Kučanova.

Članice sta nagovorila tudi predsednik društva vojnih invalidov Ljubljana Anton Orožim in predsednik nadzornega odbora Stane Kotnik, slovesnost pa je popestril nastop »hišnega« pevskega zbora Kolinska, ki ga je, potem ko mu je Kolinska odrekla gostoljubje, pod okrilje vzelo društvo ter nastop otrok iz OŠ Vodmat.

Kotnik je slovesnost zaključil z interpretacijo odlomka iz Cankarjevega Kurenta, ki je med drugim dejal: »*Tod bodo živeli veseli ljudje! Veseli ljudje bodo živeli tod; pesem bo njih jezik in njih pesem bo vriskanje.*«

Aleksandra K. Kovač

DCIV GORENJSKE SLEDI ZASTAVLJENIM CILJEM

V društvu smo že krepko zakoračili v realizacijo aktivnosti, ki smo si jih načrtali v naših programih za leto 2009. Tako smo januarja že izvedli že prvo testiranje za člane našega društva in njihove sorce in tako pričeli z izvajanjem posebnega socialnega programa Preventivna skrb za zdravje članov. Testiranje opravljajo članice RK Šenčur, ki že vrsto let 3 do 4 krat letno obiščejo društvo in opravijo preverjanje višine holesterola in sladkorja v krvi ter članom izmerijo krvni tlak. Program je s strani članov zelo dobro obiskan, saj se sodelavki RK s člani tudi pogovorita in jim svetujeta kako se spoprijeti s težavami.

Izvedli smo tudi prvo od načrtovanih delavnic in sicer predavanje, tokrat s potopisno tematiko. Člani so bili nad predavanjem gospoda Pretnarja, ki nas večkrat obišče in strne svoje vtise s popotovanj v prav prijetno urico in tako pričara vsak košček lepote, ki si jih ogleda, navdušeni.

Čas po novem letu je na žalost poln administrativnega dela, saj je treba pripraviti poročila o opravljenem delu,

financah, sprejeti bilance in poslovna poročila.

No, pa bo kmalu bolje. V deželo nezadržno prihaja pomlad, več bo priložnosti za srečanja v društvu pa tudi druženja v naravi, pa pohodov, ki jih načrtujemo v letošnjem letu.

Pozdravljam vse naše člane in jih vabim, da se nam oglašajo. Prav vsakega posebej bomo na društvu veselili! Pozdrav tudi vsem članom drugih društev in upam, da se kmalu srečamo!

Veliko sončnih dni in optimizma vsem!

Vida Doles

Glas naj bi bil odmer razuma.

Alexander Pope

VALENTIN GABRŠČEK – Društvo civilnih invalidov vojn Primorske

Društvo civilnih invalidov vojn je nedavno izgubilo enega izmed svojih ustanovnih članov Valentina Gabrščka. Gabršček je bil 2. novembra leta 1958 na ustanovnem zboru civilnih vojnih invalidov slovenskega Primorja v Novi gorici, izvoljen za člana prvega izvršnega organa društva. S svojim prizadevnim delom je veliko prispeval k delovanju in uveljavljanju društva civilnih invalidov na Primorskem, zato smo mu ob praznovanju 50. obletnice začetkov organiziranega delovanja civilnih invalidov na Primorskem podelili najvišje priznanje, plaketo častnega člana.

Valentin Gabršček se je rodil leta 1919 v kraju Zadlazi in že z devetimi leti zaradi eksplozije topovske granate postal civilni invalid. Po težki mladosti si je ustvaril družino in si kruh služil kot poštar v Tolminu. Bil je aktiven član društva in tudi v visoki starosti se je rad udeleževal srečanj in drugih prireditev društva, ki ga

je pomagal graditi. Kljub bolezni je bil poln vedrine in optimizma. Radi se ga bomo spominjali.

Ivanka Strnad

Ob 50. obletnici organiziranja CIV Primorske je Valentin Gabršček prejel plaketo za zaslužnega člana.

naše vezi obveščamo

POMAGAJMO RAZVITI PRAPOR ZDVIS

Med mnogimi nalogami, ki jih izvaja zveza je tudi obveznost do simbolike zveze, kamor spadajo žigi, emblem in prapor. Le-ta je v vsej simboliki najbolj opazen in na naših javnih nastopih nepogrešljiv simbol zveze.

Umetelno izvezena praporna svilnata ruta je pritrjena na praporni drog, ki je tudi sam zase umetnina, saj ima zlato okovje ter okrasni vrh. Kot tak je okras simbolnega pomena.

Najveličastnejši je tisti drog, ki ga krasijo trakovi in najpopolnejše okovje z zlatimi »žeblički«. Žeblički so izoblikovani v podobi zlatih lipovih listkov, na katerih je vgravirano ime darovalca okraska. Navzven le okras, v bistvu pa »podpis« ustanove, ki na tak, viden način izrazi svojo privrženost društvu, tako s svojo miselnostjo, kot s svojo pripravljenostjo za pomoč zvezi.

Ker naša zveza predstavlja zbor tistih ljudi, ki so v najhujših časih za našo domovino žrtvovali tudi najdragocenejše kar so imeli, življenje in zdravje, bi bilo lepo, da se tudi Vi pridružite naši

zdrudbi. Vabimo Vas, da za naš prapor prispevate trak ali zlati lipov listek, ki bo na drogu ponosnega praporja ovekovečil Vaše ime. Obenem bo ta zlati listek pomenil najbolj vidno znamenje Vaše pripravljenosti, biti somišljenik in s tem podpornik naše zveze.

Zveza bo prapor razvila na 10. tradicionalnem srečanju vojnih invalidov v dvorani Marof v Novem mestu, v soboto 30. maja 2009. Pričakujemo, da se nam bo ob tej priložnosti kot slavnostni govornik pridružil tudi predsednik države Danilo Türk.

Če ste pripravljeni prispevati sredstva za izdelavo praporja vas vabimo, da izpolnite obrazec donatorja za izdelavo prapora Zveze društev vojnih invalidov Slovenije.

Prispevek za trak je 200,00 EUR in za zlat žblijček 50,00 EUR.

Sredstva nakažite na transakcijski račun zveze, št. SI56 0201 1001 2623 691, s pripisom **za prapor**, spodnji obrazec pa pošljite na naslov ZDVIS, Hacquetova 4, 1000 Ljubljana, **do 30. aprila 2009.**

PRAPOR ZVEZE DRUŠTEV VOJNIH INVALIDOV SLOVENIJE

Donator za izdelavo praporja

Doniram za: 1. trak 2. zlati žebliček

IME IN PRIIMEK: _____

NASLOV: _____

Obrazec pošljite do 30. aprila 2009 na ZDVIS, Hacquetova 4, 1000 Ljubljana

TERMINSKA RAZPOREDITEV ENOT ZA OHRANJEVANJE ZDRAVJA

ZVEZE DRUŠTEV CIVILNIH INVALIDOV VOJN SLOVENIJE
APRIL – JUNIJ 2009

TERME ČATEŽ

ENOTA / TERMIN	ČATEŽ 61 P	ČATEŽ 182
01.-11. April	DCIV Novo mesto	DCIV Primorske
11.-21. April	DCIV Primorske	DCIV Ljubljana
21.-01. April /Maj	DCIV Ljubljana	DCIV Gorenjske
01.-11. Maj	DCIV Celje	DCIV Ljubljana
11.-21. Maj	DCIV Ljubljana	DCIV Novo mesto
21.-31. Maj	DCIV Maribor	DCIV Ljubljana
01.-11. Junij	DCIV Gorenjske	DCIV Celje
11.-21. Junij	DCIV Primorske	DCIV Maribor
21.-01. Junij/Julij	DCIV Ljubljana	DCIV Primorske

MORAVSKE TOPLICE - PREKMURSKA VAS

MESEC/TERMIN	APRIL	MAJ	JUNIJ
01. – 11.	DCIV Ljubljana	DCIV Maribor	DCIV Celje
11. – 21.	DCIV Novo mesto	DCIV Ljubljana	DCIV Primorske
21.- 31.	DCIV Primorske	DCIV Gorenjske	DCIV Novo mesto

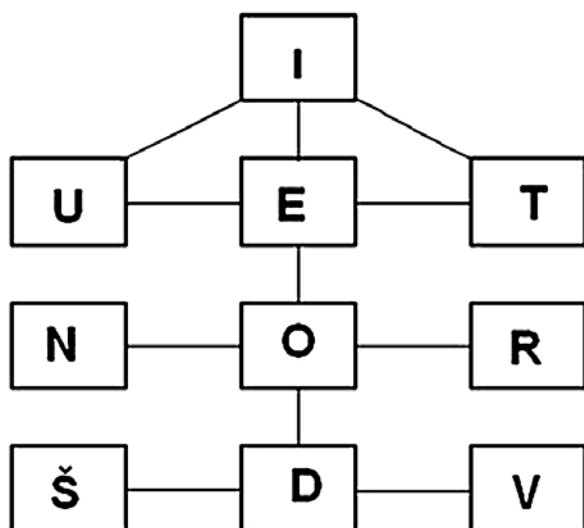
ENOTE za ohranjanje zdravja v

- TERMAH OLIMJE (Atomske toplice)
- ČERVAR-ju in
- NEREZINAH

je možno uporabljati od 01.05.2008 dalje. Za informacije o prostih terminih pokličite na ZDCIVS (za termine do 21. 06. 2009).

Enota v kampu Adria v Ankaranu je na razpolago članom vse leto. Zainteresirani člani naj o terminu povprašajo na društvih ali pa pokličejo na ZDCIVS (za termine do 21. 06. 2009).

NAGRADNI UGANKI

1. Katero besedo iščemo? Črke niso povezane, ampak morate besedo sestaviti tako da enkrat uporabite vse črke v okvirčkih.

2. Koliko petic je v razpredelnici?

5	V	P	E	T
V	5	E	V	P
P	E	T	5	E
V	P	E	T	T

Sestavil: Ivo Štraus

Za sodelovanje v nagradnem žrebanju rešite obe uganki in rešitvi pošljite na
uredništvo Naših vezi,
ZDCIVS, Dunajska cesta 129, 1000 Ljubljana.

Nagrajenci iz prejšnje številke:

1. Ksenja DUDEŠIN, Leše 22, 4290 Tržič
2. Srečko VOVK, Kajuhova 6, 5000 Nova Gorica
3. Milan TRTNIK, Tlaka 25, 3342 Gornji grad